

จดหมายข่าว

โคนม

ปีที่ 27 ฉบับที่ 7 ประจำเดือน เมษายน 2568

ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม

E-mail : farmproduction@dpo.go.th

“การเลี้ยงโคนมก็เป็นอาชีพที่ดี
สำหรับคนไทยเหมาะกับประเทศ
และถ้าใช้หลักวิชาที่เหมาะสม
จะทำให้มีความเจริญและมีรายได้ดี”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชพระราชนิพนธ์ให้แด่สหกรณ์การเกษตร
สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง ยุวเกษตรกร
และสมาชิกผู้รับนมสด
ณ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา
เมื่อวันพุธที่ 11 พฤษภาคม พุทธศักราช 2531

สาระ

หน้า

บทความวิจัยภายในประเทศ	2
จำนวนโคนม อ.ส.ค.	2
การจัดการฟาร์ม	3
การจัดการด้านสุขภาพ	3
Dairy Activities News	4

GLOBAL DAIRY TRENDS 2025

เจาะลึกอุตสาหกรรมโคนมโลก
โอกาสและความท้าทายของเกษตรกรไทย

ดร. อธิชา วัชรวิทย์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักชำนองการฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

แนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคทั่วโลก

• มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

เช่น โยเกิร์ต/นมเปรี้ยวที่มี Probiotic

• บริโภคได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว

เช่น นมพร้อมดื่ม ชีส โยเกิร์ตอัดแท่ง

• ราคาเข้าถึงง่าย

เช่น สินค้าตราห้าง (Private Label)

- เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความยั่งยืน
- มาจากแหล่งวัตถุดิบท้องถิ่น ธรรมชาติ เน้นความสด ใหม่

สถานการณ์ต่างประเทศ

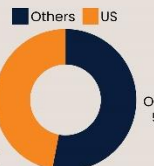
จีน

- ปริมาณการผลิตนมเพิ่มขึ้น 3%
- การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมลดลงกว่า 10%
- มุ่งเน้นการผลิตที่ยั่งยืน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และผลิตภัณฑ์โภชนาการสูง

นิวซีแลนด์

- ปริมาณการผลิตนมค่อนข้างคงตัว
- การส่งออกนมผงพร้อมและเติมมันเนยลดลง
- มุ่งเน้นการผลิตและส่งออกสินค้า high-value added อาทิ ชีส เนย
- ภายใต้อิทธิพลของห่วงโซ่อุปทานสิ่งแวดล้อม

สหรัฐอเมริกา

- ผู้ผลิตและส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลกสำหรับสินค้าเวย์โปรตีน ที่มีความเข้มข้นของโปรตีนสูง (เช่น WPC80+)
- ครองสัดส่วนตลาดส่งออกเวย์โปรตีนสูงของโลก 47% ในปี 2024

สหภาพยุโรป

- ปริมาณการผลิตนมและไขมันนมฟาร์มลดลง
- ประสบภาวะเศรษฐกิจถดถอย ต้นทุนการผลิตสูง
- การควบคุมการส่งออกสูงขึ้น
- กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด อาทิ คุณภาพน้ำ การลดการปล่อยก๊าซไนโตรเจน

ความท้าทายที่สำคัญ

อุตสาหกรรมโคนมทั่วโลกกำลังประสบความท้าทายที่ซับซ้อนและมีผลกระทบที่เชื่อมโยง

- การแข่งขันทางการค้าที่เข้มข้น
- ภาวะเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรง
- ความเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภค โครงสร้างประชากร
- ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ
- ข้อจำกัดด้านอุปทาน
- สถานะเศรษฐกิจถดถอย และกำลังซื้อลดลง
- ความยั่งยืนทางธุรกิจและสิ่งแวดล้อม

ทิศทางเทคโนโลยี/นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ควรติดตาม

การเสริมอาหารสัตว์ลดการปล่อยก๊าซ เทคโนโลยีการหมัก เครื่องมือดิจิทัล

ที่มา : นิทรรศการเทศกาลงานโคนมแห่งชาติ ประจำปี 2568

บทคัดย่อ : งานวิจัยภายในประเทศ

ผลิตภัณฑ์อาหารทางการแพทย์สูตรครบถ้วน สำหรับผู้ป่วยที่มีเบาหวาน โดยใช้น้ำมันโคและข้าวเป็นส่วนประกอบหลัก เพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศ

โดย ผศ.ดร.สุภัทรา ไชยกุล (หัวหน้าโครงการ) ผศ.ดร.นพ. พรพจน์ เปรมไธวัน จักรวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับแผนกวิจัยผลิตภัณฑ์ ก่อร่างและพัฒนามลภัณฑ์ สำนักงาน อ.ส.ค.ภาคกลาง และทีมงานผู้ผลิต สำนักงาน อ.ส.ค.ภาคใต้

หลักการและเหตุผล

เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของเกษตรกรโคนมไทยให้ดำรงอาชีพอย่างมั่นคง และยั่งยืน ด้วยการสร้างเสริมวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์อาหารทางการแพทย์ สูตรอาหารครบถ้วน โดยใช้น้ำมันโคและข้าวเป็นส่วนประกอบหลักที่มีคุณค่าและคุณค่าทางโภชนาการสูงซึ่งจำเป็นต่อผู้ป่วยโรคเบาหวานในประเทศไทย และทั่วโลก เน้นจิตวิญญาณการอนุรักษ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารทางการแพทย์ในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพเกษตร การเชื่อมโยง การแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารทางการแพทย์

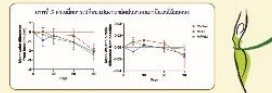

การศึกษาทางคลินิกถึงประสิทธิผลของอาหารทางการแพทย์

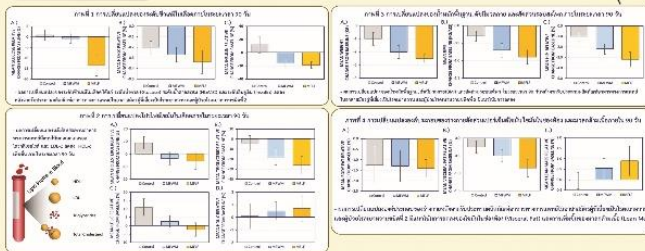

METHOD

การศึกษาทางคลินิก ใช้เกณฑ์ตาม ISO 26642 version 2010 (Determination of the glycemic index and recommendation for food classification) and Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) Recommendations

RESULT AND DISCUSSION

CONCLUSION

- ผลการวิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์อาหารทางการแพทย์สูตรครบถ้วน 90 วัน
- มีผลช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2
- ช่วยลดระดับคอเลสเตอรอล (Cholesterol) และไตรกลีเซอไรด์ (Triglyceride) ในเลือด
- ช่วยลดระดับไขมันในเลือด (LDL-C) และเพิ่มระดับไขมันดี (HDL-C)
- ช่วยลดระดับไขมันในเลือด (LDL-C) และเพิ่มระดับไขมันดี (HDL-C)
- ช่วยลดระดับไขมันในเลือด (LDL-C) และเพิ่มระดับไขมันดี (HDL-C)

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการ สวท. จักรวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดล ผู้สนับสนุนโครงการ อ.ส.ค. ทีมงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดล และทีมงานผู้ผลิต สำนักงาน อ.ส.ค.ภาคกลาง และทีมงานผู้ผลิต สำนักงาน อ.ส.ค.ภาคใต้

จำนวน : โคนม อ.ส.ค.

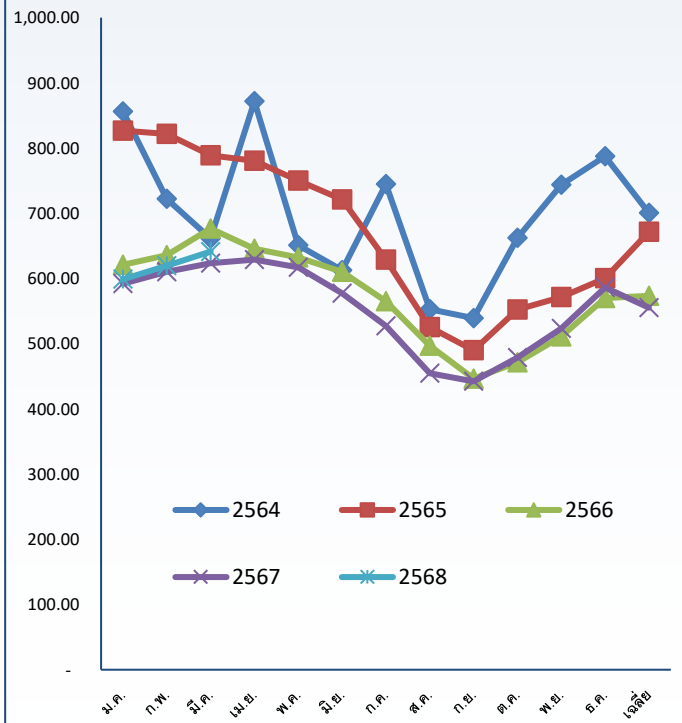
รายงานจำนวนโคนมปริมาณน้ำนมและสมาชิกส่งน้ำนมดิบให้ อ.ส.ค.

ประจำเดือน มีนาคม 2568

ภาค	สมาชิกส่งนม (ราย)	โคทั้งหมด (ตัว)	โครีดนม (ตัว)	ปริมาณน้ำนม (ตัน/วัน)
กลาง	1,578	64,288	30,192	224.20
ใต้	632	26,072	12,244	37.16
ตอ/น	435	18,565	7,989	110.61
เหนือ	752	46,825	21,019	266.96
อ.ส.ค.	1	418	137	2.37
รวมทั้งหมด	3,398	156,168	71,581	641.28

หมายเหตุ : ปริมาณนมดิบ ตัน/วัน (ไม่รวมน้ำนมดิบจากหน่วยงานภายนอก)

กราฟแสดงปริมาณน้ำดิบรวม อ.ส.ค. (ปี 2564-มี.ค.2568)

การจัดการฟาร์ม

การบันทึก คำนวณ
และวิเคราะห์ข้อมูลฟาร์มโคนม (ต่อ)

การเฝ้าระวังแม่โครีดนมในกลุ่มที่เริ่มมีจำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติดผิดปกติจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ของฝูง โดยให้เฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงค่าคาดคะเนจำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติดของฝูงแม่โครีดนม หากค่าคาดคะเนจำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติดมีค่ามากกว่า 105 วัน ต้องเอาใจใส่ดูแลแม่โครีดนมที่เริ่มมีปัญหาการผสมติดอย่างใกล้ชิด

จำนวนวันหลังคลอดถึงเป็นสัดครั้งแรกของฝูงแม่โครีดนม ซึ่งควรมีค่าระหว่าง 25 ถึง 35 วัน หลังคลอด หากฝูงแม่โครีดนมมีค่าจำนวนวันหลังคลอดถึงเป็นสัดครั้งแรกมากกว่า 35 วัน ต้องวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านโภชนา (อาจมีสาเหตุมาจากการได้รับพลังงานไม่เพียงพอ) ทางด้านสุขภาพ (การเป็นถุงน้ำที่รับไข่ มดลูกอักเสบและอื่นๆ) และการจัดการฟาร์มโดยทั่วไป (ระยะเวลาและจำนวนครั้งในการจับสัด) นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์คะแนนร่างกายของแม่โครีดนมในขณะคลอดด้วยว่ามีคะแนนมากกว่า 3.5 หรือไม่ หากสามารถวินิจฉัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการเป็นสัดครั้งแรกล่าช้าได้อย่างแม่นยำ จะสามารถแก้ไขปัญหากลุ่มผสมติดได้ในระดับหนึ่ง ส่งผลให้จำนวนวันระยะตกไข่ของฝูงแม่โครีดนมดีขึ้น

อัตราการผสมติด ซึ่งมีค่ามาตรฐานที่ 0.7 หากฝูงแม่โครีดนมมีค่าอัตราการผสมติดต่ำกว่า 0.7 ต้องวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเทคนิคการผสมเทียม คุณภาพน้ำอสุจิ สุขภาพโดยทั่วไปของแม่โครีดนม ความเครียดจากภูมิอากาศร้อนชื้น การตรวจสัด และความสมบูรณ์พันธุ์ของแม่โครีดนม ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลให้จำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติดของฝูงแม่โครีดนมมีค่ามากกว่า 105 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูลฝูงโคนมในสถานการณ์ของไทย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนฝูงแม่โคนม

1.1 จำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมน้อยกว่า 305 วัน หากมีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่องจะทำให้จำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมมากกว่า 305 วัน และจำนวนแม่โครีดนมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำลังบ่งชี้ประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ การผลิตนม และการผลิตของฝูงแม่โคนมที่ลดลง ขณะที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมน้อยกว่า 305 วัน ไม่ควรมีทิศทางที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

1.2 จำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมมากกว่า 305 วัน หากมีทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะทำให้จำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมน้อยกว่า 305 วันลดลง และจำนวนแม่โครีดนมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำลังบ่งชี้ประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ การผลิตนม และผลิตของฝูงแม่โคนมที่ลดลง ขณะที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมมากกว่า 305 วัน ไม่ควรมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.3 จำนวนแม่โครีดนม หากมีทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะทำให้จำนวนแม่โครีดนมที่รีดนมน้อยกว่า 305 วันลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำลังบ่งชี้ประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ การผลิตนม และผลิตของฝูงแม่โคนมที่ลดลง ขณะที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจำนวนแม่โครีดนมไม่ควรมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การจัดการ : ด้านสุขภาพ

การเป็นสัดในโค (ต่อ)
(Bovine Oestrous Cycle)

การตรวจการเป็นสัดที่ดีควรทำอย่างไร

1. ต้องตรวจการเป็นสัดบ่อยเพียงไร การตรวจการเป็นสัดที่ดีต้องทำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง นอกเหนือจากเวลารีดนมและเวลาจ่ายอาหารไคเพราะแม่โคบางตัวเป็นสัดสั้นมาก (25 เปอร์เซ็นต์ของโคพบว่าแสดงการเป็นสัดด้วยระยะเวลาสั้นกว่า 8 ชม.) และในแต่ละครั้งต้องตรวจอาการเป็นสัดนานอย่างน้อย 20-30 นาที

2. ช่วงเวลาในรอบวันที่ดีที่สุดในการพบการเป็นสัด ควรให้ความสนใจในการตรวจการเป็นสัดในช่วงเช้าด้วยเป็นช่วงที่โคแสดงการเปิดสัดได้เด่นชัดกว่าช่วงบ่าย เพราะโคถูกรบกวนน้อยและไม่ยุ่งเกี่ยวกับการกินอาหาร การรีดนม หรือการเคลื่อนย้าย นอกจากนี้ช่วงหัวค่ำที่อากาศเริ่มเย็นขึ้นไม่มีสิ่งรบกวน และช่วงกลางคืนแม่โคจะแสดงการเป็นสัดได้ดีขึ้น

3. การจัดการฝูงควรทำอย่างไร แม่โคที่เริ่มเป็นสัดหรือเข้ารอบใกล้จะเป็นสัดไม่ควรแยกออกจากฝูงควรได้อยู่ในกลุ่มเพื่อให้การแสดงการปิ่นปายหรือยอมให้ปิ่นเด่นชัด ตลอดจนการดม การเลีย และกรณีมีโคเป็นสัดใกล้เคียงกัน 2-3 ตัว การแสดงการปิ่นยื่นนิ่งจะมีบ่อยมากขึ้น ช่วยให้เจ้าของสังเกตตรวจการเป็นสัดได้ง่ายขึ้น

ให้โคที่เข้าใกล้การเป็นสัดหรือรอให้แสดงการเป็นสัด มีพื้นที่พอควรที่จะเดินปิ่นขึ้นตัวอื่น พื้นลานคอกควรแห้งสะอาด ไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ หินโพล หรือปล่อยให้แม่โคมีปัญหากับอีกเสบ กีบยาว เพราะจะทำให้แม่โคไม่ขึ้นปิ่นตัวอื่นหรือไม่ยื่นนิ่งเมื่อตัวอื่นปิ่นด้วยปัญหาเจ็บพินกับ หากโคลงนอนให้สังเกตเมื่อกลืน ขนยุงที่โคนหาง บั้นท้ายเลอะ หรือมีเมือกลักษณะอื่นๆที่ปนออกมา โคหลังผสมต้องทำการตรวจท้องและแยกโคที่ท้องออกจากฝูงโคท้องว่างรอผสมและให้โคท้องว่างอยู่เป็นกลุ่มเพื่อกระตุ้นอาการเป็นสัด

4. การจดบันทึกที่ดีจะช่วยเพิ่มการตรวจพบโคเป็นสัด ปัญหาการจัดการในฟาร์มมักส่งผลเกี่ยวเนื่องไปถึงการตรวจพบการเป็นสัด โดยเฉพาะในฟาร์มที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งปัญหาผสมไม่ติดของโคไม่ได้มาจากปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ที่แท้จริง ดังนั้นการมีบันทึกการผสมเทียมที่ดีจะช่วยให้คาดหมายวันที่โคจะกลับเป็นสัดในรอบต่อไปได้ การมีประวัติวันคลอดทำให้คาดหมายการเป็นสัดครั้งแรกหลังคลอดได้ เพื่อการเตรียมการให้โคได้รับการผสมเทียมในเวลาเหมาะสม ช่วยค้นหาโคที่มีปัญหาที่มีความผิดปกติได้ไว การตรวจท้องหลังผสมจะทำให้ไม่เสียโอกาสในโคที่คิดว่าท้องแล้วรอวันคลอดโดยที่แม่โคไม่ได้ท้องจริง บันทึกนี้อาจจดบันทึกในสมุดบันทึกการผสมเทียมของฟาร์ม หรือจดบันทึกบนบอร์ดของฟาร์มในตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย โดยมีข้อมูลหลักๆ ที่เกษตรกรควรบันทึก คือ หมายเลขโควันที่แสดงการเป็นสัด เวลาที่ตรวจพบการเป็นสัด ครั้งที่ตรวจพบการเป็นสัด วันที่และเวลาที่ทำการผสมเทียม สำหรับเจ้าหน้าที่ผสมเทียมควรบันทึกหมายเลขโคที่ทำการผสม วันที่ที่ผสม การเป็นสัดจากลักษณะเมือกและการล้างตรวจมดลูกว่าเหมาะสมเพียงใด และในกรณีที่ไมทำการผสมในครั้งนั้นมีเหตุผลอย่างไร เช่น พบเมือกปนหนองเมื่อล้างตรวจ มดลูกไม่มีความเกร็งตัวที่เหมาะสม โคท้อง หรือโคเป็นถุงน้ำในรังไข่

Dairy Activities News

วันที่ 15 พฤษภาคม 2567 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. มอบหมายให้ นายเจนณรงค์ ทองอั้ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ อ.ส.ค. เป็นประธานในพิธีเปิดและมอบประกาศนียบัตร แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมและฝึกงานนิสิตคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรการเลี้ยงโคนม ประจำปีงบประมาณ 2567 รุ่นที่ 1 จำนวน 20 คน ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-15 พฤษภาคม 2567 ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ทางวิชาการด้านกิจการโคนมและอุตสาหกรรม ระหว่าง อ.ส.ค. กับ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อให้ความร่วมมือด้านการบริหารจัดการหลักสูตรการสอนและการฝึกอบรม ณ ศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก สำนักงานใหญ่ อ.ส.ค. อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

วันที่ 15 พฤษภาคม 2567 นายเดชา พิสุทธิวงศ์กร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนม มอบหมายให้ นายสมหมาย ทุมโมล หัวหน้าแผนกส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ภาคกลาง เขต2 และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2566 ครั้งที่ 29 ของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กปากช่อง จำกัด สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2566 ของสหกรณ์ฯ ได้รับเกียรติจากนายธรรมณู เกลี้ยงกลางดอน ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมสหกรณ์ 5 เป็นประธานเปิดการประชุมใหญ่สามัญประจำปีในครั้งนี้ โดยมีนายสมาน เหล็งหวาน ประธานกรรมการสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กปากช่อง จำกัด ให้การต้อนรับ มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 35 คน มีกำไร 1,114,932.55บาท ณ ห้องประชุมสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กปากช่อง จำกัด ตำบลหนองน้ำแดง อำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วันที่ 16 พฤษภาคม 2567 นายเดชา พิสุทธิวงศ์กร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนม มอบหมายให้นายสุชาติ แฝงจันทิก หัวหน้ากองส่งเสริมการเลี้ยงโคนม และผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2566 ครั้งที่ 29 ของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กสูงเนิน จำกัด สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2566 ของสหกรณ์ฯ ได้รับเกียรติจากนายอาทร ชัยยันต์ สหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา เป็นประธานเปิดการประชุมใหญ่สามัญประจำปีในครั้งนี้ และนายสมหวัง เสริฐสูงเนิน ประธานกรรมการสหกรณ์ฯ ให้การต้อนรับ มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 146 คน มีกำไร 4,276,630.68 บาท ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กสูงเนิน จำกัด ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

